

Özgür GÜL¹, Hakan Salim ÇAĞLAYAN²,

Mehibe AKANDERE³, Hasan ŞAHİN⁴

SPORUN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇATIŞMA ÇÖZME DAVRANIŞLARINA ETKİSİ⁵

Özet

Bu çalışmada, sporun ortaokul öğrencilerinin çatışma çözme davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Tarama (survey) modeline uygun olarak gerçekleştirilen çalışmanın araştırma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ilk yarısında Konya İl Milli Eğitimine bağlı bir ortaokulda öğrenim gören ve spor yapan 150 ($n_{kadın}=75$, $n_{erkek}=75$) ve spor yapmayan 148 ($n_{kadın}=75$, $n_{erkek}=73$) olmak üzere toplam 298 öğrenci oluşturmaktadır. Spor yapan grubu; aktif olarak farklı spor branşlarına devam eden öğrenciler oluştururken, spor yapmayan grubu ise aynı okulun farklı sınıflarında okuyan ve bir branşta aktif olarak faaliyet göstermeyen öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerin çatışma çözme davranışlarını belirlemek için Koruklu (1998) tarafından geliştirilen “Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı bulunan farklılıkların kaynağını belirlemek üzere varyansların homojen olmasından dolayı Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır.

Araştırma sonucunda; spor yapma değişkeninin çatışma çözme davranışı olarak saldırganlık boyutunda anlamlı bir farklılığa neden olmadığı, problem çözme boyutunda ise spor yapanlar lehine anlamlı bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Spor yapan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu; problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Spor yapmayan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin saldırganlık ve problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, öğrenci, çatışma çözme

¹ Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Konya/Türkiye, ozgur2003@gmail.com

² Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Konya/Türkiye, hcaglayan@selcuk.edu.tr

³ Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Konya/Türkiye, makandere@selcuk.edu.tr

⁴ Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Konya/Türkiye.

⁵ Bu araştırma, 21-23 Mayıs 2017 tarihinde Bursa’da düzenlenen 4th The International Balkan Conference in Sports Sciences’te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

EFFECTS OF CONFLICT RESOLUTION BEHAVIORS OF SPORTS SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Abstract

In this study, the effect of sports on middle school students on conflict resolution behaviors was examined. The study group of the study conducted in accordance with the survey model, consists of totally 298 students sportsman 150 ($n_{male}=75$, $n_{female}=75$) and non-sports 148 ($n_{male}=75$, $n_{female}=73$) in the first half of the 2016-2017 academic year, students who attended Konya Provincial National Education. While the sporting group actively creates students who continue to different sports branches, the non-sports group formed students who read in different classes of the same school and did not actively work in a branch. In the research, "Conflict Resolution Behavior Determination Scale" developed by Koruklu (1998) was used to determine students' conflict resolution behaviors. Independent group t test was used for binary cluster comparisons and one way ANOVA was used for three or more cluster comparisons since the data showed normal distribution. Tukey HSD multiple comparison test was used because of the homogeneity of the variances to determine the source of significant differences found in the ANOVA outcome. The level of significance in the study was taken as 0.05.

As a result of the research; sporting variables did not cause a significant difference in aggression dimension as conflict resolution behavior, Problem-solving dimension, it was found that they caused a meaningful difference in favor of sportsmen. The mean score of the aggressiveness of the sporting students differed significantly according to the gender variable and This difference is in favor of male students; It was determined that the average score of the problem solving dimension did not differ significantly according to the gender variable. The average scores of aggression of students who do not do sports do not differ significantly according to the gender variable; the mean scores of the problem solving dimensions differed significantly according to the gender variable and this difference was found to be in favor of female students. It was determined that the average scores of aggression and problem solving scores of students who did both sports and non-sports differed significantly according to age.

Key words: Sports, student, conflict resolution.

GİRİŞ

Öğrenciler okul ortamına, farklı cinsiyet, yaş, beceri ve fiziksel-sosyal-duyuşsal-ahlaki gelişmişlik düzeylerinde, farklı din, mezhep ve etnik kökenden ve bunların yol açtığı kültürel özelliklerden gelmektedir (Sweeney ve Carruthers, 1996). Öğrencilerin büyük çoğunluğu, yaşadıkları yerleşim birimlerinde bulunan okullara devam ettiği için farklılıklar ve çeşitlilikler söz konusudur. Bunlar farklı istek, hedef ve tercihler ile birleştiğinde, kimi zaman zenginliklere kimi zaman da kişiler arası anlaşmazlıklara, çatışmalara ve şiddete yol açabilmektedir. Öğrencilerin temel psikolojik gereksinimlerini karşılamak okulların en temel görevidir (Glasser, 1999).

Okul ortamında gündelik etkileşimlerin akışı içerisinde sürekli yaşanan öğrenciler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar, kimi zaman yapıcı ve barışçıl yönetilmesine karşın, kimi zaman —yıkıcı yöntem ve teknikler ile —şiddet kullanılarak çözümlenmektedir. Okullarda öğrenciler arası şiddet, gün geçtikçe artmaktadır. Daha da ötesi yıkıcı bir çözüm biçimi olarak şiddet, öğrenciler tarafından kanıksanmakta ve bir yaşam becerisi olarak kabul edilmektedir. Şiddet, okul ortamında kimi zaman sözel olmayan davranış olarak, kimi zaman sözlü kavga ya da tartışma seyrek olarak da yaralamaya ve öldürmeye kadar varan boyutlarda görülmektedir (Türnüklü ve ark, 2009).

Okul ortamında çocuk ve ergenlere şiddetten korunma yolları ve şiddet ile başa çıkabilmelerini sağlayacak becerileri kazandırmak gerekmektedir. Okullarda istenmeyen davranışlarla başatmenin yanı sıra okul öncesinden başlayarak hem bireyin toplumsal ilişkilerdeki yeterliğini vurgulayan sosyal becerilerin, hem de kendi duygularını anlama ve yönetme becerilerinin geliştirilmesine odaklanılmalıdır. Yaşam becerileri adı da verilen bu beceriler, bir dizi alt becerileri de içeren iletişim becerileri, başa çıkma, problem çözme, karar verme ve çatışma çözme becerileri olarak ele alınmaktadır (Türnüklü ve ark, 2002).

Mourer (1991), çatışmayı iki ya da daha fazla tarafın isteklerinin birbiriyle uyuşmaması sonucu ortaya çıkan anlaşmazlık olarak tanımlarken; çatışma çözmeyi ise anlaşmazlıkları olan tarafların, başarılı bir sonuca ulaşmak için birlikte yürüttükleri bir çalışma süreci olarak tanımlamıştır.

İlgili alan yazında çatışma çözme davranışları ise bireylerin yaşadıkları çatışmaları çözmek için gösterdikleri tepkiler olarak tanımlanmıştır. Bunlar genellikle kaçma, saldırganlık (kavga etme) ve işbirliği (problem çözme) şeklinde üçe ayrılmaktadır (Öner, 2000).

Çatışmaların yoğun olarak yaşandığı ergenlik döneminde öğrencilerin yapıcı çatışma çözme becerilerine sahip olmaları, bu dönemde yaşayacakları çatışmaları, olumlu bir biçimde çözmelerini sağlayacaktır (Taştan, 2004).

Bu bilgiler ışığında araştırma, kişilerarası çatışmaların çözümünde insan hayatında önemli bir yer tutan sporun, ortaokul öğrencilerinin çatışma çözme davranışları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sporun ortaokul öğrencilerinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelendiği araştırmada, mevcut durumu ortaya çıkartmayı amaçlayan betimsel taramaya (survey) yönelik bir yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ilk yarısında Konya İl Millî Eğitimine bağlı bir ortaokulda öğrenim gören ve spor yapan 150 ($n_{kadın}=75$, $n_{erkek}=75$) ve spor yapmayan 148 ($n_{kadın}=75$, $n_{erkek}=73$) olmak üzere toplam 298 öğrenci oluşturmaktadır. Spor yapan grubu; aktif olarak farklı spor branşlarına devam eden öğrenciler oluştururken, spor yapmayan grubu ise aynı okulun farklı sınıflarında okuyan ve bir branşta aktif olarak faaliyet göstermeyen öğrenciler oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin çatışma çözme davranışlarını belirlemek için Koruklu (1998) tarafından geliştirilen “Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği (ÇÇDBÖ)” kullanılmıştır.

Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği (ÇÇDBÖ)

Araştırmada, öğrencilerin çatışma çözme davranışlarını belirlemek için Koruklu (1998) tarafından geliştirilen “Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği (ÇÇDBÖ)” kullanılmıştır. Bu ölçek, bir kendini değerlendirme ölçeği olup, uygulama süresi yaklaşık olarak 20 dakikadır. Ölçek, çatışma çözme davranışlarını Saldırganlık (küfür, kavga, tehdit, susarak saldırma) ve

Problem Çözme (uzlaşma, işbirliği) olmak üzere iki alt ölçekle değerlendirilmektedir. ÇÇDBÖ, 24 maddeden oluşan ve beşli likert tipi değerlendirme seçenekleri olan bir ölçektir. Ölçeği yanıtlayanlardan beşli derecelendirmeyi kullanarak, her bir maddede yer alan çatıma durumlarına verilen tepkilerin, kendi davranışlarına ne derece uygun olduğunu belirtmeleri istenmektedir.

Ölçek, 1-5 arasında değişen beşli derecelendirme üzerinde puanlanmaktadır. Çatışma çözme davranışı açısından (1) “hiçbir zaman uygun değil”, (2) “biraz uygun”, (3) “uygun”, (4) “çoğunlukla uygun” ve (5) “çok uygun” biçimindedir. Ölçekte yer alan 1., 3., 5., 7., 9., 11., 13., 15., 17., 19., 21. ve 23. maddeler, ölçeğin saldırganlık boyutuyla; 2., 4., 6., 8., 10., 12., 14., 16., 18., 20., 22. ve 24. maddeleri ise ölçeğin problem çözme boyutuyla ilgilidir. Her bir alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan 60, en düşük puan ise 12’dir. Puanın yüksek oluşu, o davranışın sık görüldüğü anlamına gelmektedir. Yani, ölçeğin saldırganlık alt ölçeğinden yüksek puan almak, çatışma çözme açısından olumsuz bir durumken, problem çözme alt ölçeğinden yüksek puan almak, çatıma çözme açısından olumlu bir durumdur.

Verilerin Analizi

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testi ile test edilmiş ve bu test sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle araştırmanın amaçlarına uygun olarak ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı bulunan farklılıkların kaynağını belirlemek üzere varyansların homojen olmasından dolayı Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayarda SPSS (Statistical Package For Social Scientists for Windows Release 18.0) programında analiz edilmiş, manidarlığı 0.05 düzeyinde sınanmış ve sonuçlar araştırmanın amacına uygun olarak aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1.Öğrencilerin Spor Yapma Durumuna Göre “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” Boyutlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

	Spor yapma durumu	n	\bar{X}	SS	Sd	t	P
Saldırganlık	Spor yapan	150	24,27	9,64	296	-1,677	0,095
	Spor yapmayan	148	26,19	10,14			
Problem Çözme	Spor yapan	150	49,39	9,69	296	2,036	0,043*
	Spor yapmayan	148	47,09	9,80			

*P<0.05

Tablo 1’de görüldüğü üzere hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” saldırganlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının düşük olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel analizde ise spor yapma değişkeninin çatışma çözme davranışı olarak saldırganlık boyutunda anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($t_{(296)} = -1,677$; $P > 0.05$).

Hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” problem çözme alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel analizde ise spor yapma değişkeninin çatışma çözme davranışı

olarak problem çözme boyutunda spor yapanlar lehine anlamlı bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır ($t_{(296)}= 2,036$; $P<0.05$).

Tablo 2. Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” Boyutlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

		Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	Sd	t	P
Spor Yapanlar	Saldırganlık	Kadın	75	22,36	8,77	148	-	0,015*
		Erkek	75	26,18	10,13		2,472	
	Problem Çözme	Kadın	75	50,30	9,78	148	1,156	0,250
		Erkek	75	48,48	9,57			
Spor Yapmayanlar	Saldırganlık	Kadın	75	24,64	10,64	146	-	0,058
		Erkek	73	27,79	9,41		1,908	
	Problem Çözme	Kadın	75	49,85	8,81	146	3,610	0,000*
		Erkek	73	44,26	10,01			

***P<0.05**

Tablo 2’de spor yapan ve yapmayan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre çatışma çözme davranışlarını belirleme ölçeği boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre, spor yapan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu ($t_{(148)}=-2,472$; $P<0.05$); problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{(148)}=1,156$; $P>0.05$).

Spor yapmayan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($t_{(146)}=-1,908$; $P>0.05$); problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bu farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir ($t_{(146)}=3,610$; $P<0.05$).

Tablo 3. Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Yaş Değişkenine Göre “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” Boyutlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Yaş	n	\bar{X}	SS	Sd	F	P	Tukey
Spor Yapanlar	Saldırganlık	a 10-11 yaş	69	21,24	7,60	2	7,008	0,001*	b>a
		b 12-13 yaş	73	27,06	10,56	147			
		c 14-15 yaş	8	24,87	9,78	149			
	Problem Çözme	a 10-11 yaş	69	51,28	9,19	2	3,777	0,025	a>c
		b 12-13 yaş	73	48,32	9,43	147			
		c 14-15 yaş	8	42,75	12,85	149			
Spor Yapmayanlar	Saldırganlık	a 10-11 yaş	48	23,87	10,02	2	4,059	0,019*	c>a
		b 12-13 yaş	41	24,85	11,29	147			
		c 14-15 yaş	59	29,01	8,80	149			
	Problem Çözme	a 10-11 yaş	48	51,60	8,14	2	17,432	0,000*	a>c b>c
		b 12-13 yaş	41	49,24	8,70	147			
		c 14-15 yaş	59	41,93	9,49	149			

***P<0.05**

Tablo 3’de spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaş değişkenine göre çatışma çözme davranışlarını belirleme ölçeği boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre, spor yapan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ($F_{(2-149)}=7,008$; $P<0,05$) ve problem çözme boyutuna ($F_{(2-149)}=3,777$; $P<0,05$) yine spor yapmayan öğrencilerin de saldırganlık boyutuna ($F_{(2-149)}=4,059$; $P<0,05$) ve problem çözme boyutuna ($F_{(2-149)}=17,432$; $P<0,05$) ilişkin puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere varyansların homojen olmasından dolayı çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi kullanılmıştır. Bu test sonuçlarına göre, spor yapan 12-13 yaş arasındaki öğrencilerin 10-11 yaş arasındaki öğrencilere göre saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının; spor yapan 10-11 yaş arasındaki öğrencilerin 14-15 yaş arasındaki öğrencilere göre problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Spor yapmayan 14-15 yaş arasındaki öğrencilerin 10-11 yaş arasındaki öğrencilere göre saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının, spor yapmayan 10-11 ve 12-13 yaş arasındaki öğrencilerin 14-15 yaş arasındaki öğrencilere göre problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sporun ortaokul öğrencilerinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” saldırganlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Bu boyutta puanın düşük olması çatışma çözme açısından olumlu bir durumdur. Bu durum, öğrencilerin çatışma çözme yöntemi olarak saldırgan davranışlar göstermeyeceği şeklinde yorumlanabilir.

Hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin “Çatışma Çözme Davranışlarını Belirleme Ölçeği” problem çözme alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Bu boyutta puanın yüksek olması çatışma çözme açısından olumlu bir durumdur. Öğrencilerin çatışma çözme yöntemi olarak problem çözmeye yönelik davranışlar göstereceği şeklinde yorumlanabilir.

Martin ve Greenwood (2002), tarafından yapılan araştırmada da çatışmaları etkin bir şekilde çözebilmek için gerekli becerilerin; duyguları keşfetme, iletişim, problem çözme, öfke kontrolü ve atılganlığı uygun bir şekilde kullanabilme becerileri olduğu belirtilmiştir. Bu bilgi araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Spor yapma değişkeninin çatışma çözme davranışı olarak saldırganlık boyutunda anlamlı bir farklılığa neden olmadığı, problem çözme boyutunda ise anlamlı bir farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1).

Bu sonuca göre “ tarafların birbirlerini suçlamadan ve birbirlerine zarar vermeden sorunlarını işbirliği yaparak çözmeleri” olarak tanımlanan problem çözme davranışlarını spor yapan öğrencilerin daha yüksek düzeyde kullandığını ve sporun bu tarz davranışların gelişmesine önemli bir katkı sağladığını söylememiz mümkündür.

Spor yapan erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu, problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarında ise bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2). Bu sonuca göre, spor yapan

erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre “ tarafların birbirleriyle konuşmak ve çözüm üretmeye çalışmak yerine, karşı tarafa saldırarak ya da şiddet uygulayarak bir çözüme ulaşmak istemesi” olarak tanımlanan saldırgan davranışları gösterme düzeylerinin daha yüksek olacağını söylememiz mümkündür. Ortaya çıkan bu sonuca, ne yazık ki spor ortamında var olan ve kararlılıkla gidilemediği için bir türlü engellenemeyen şiddet olaylarının etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Spor yapmayan kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu, saldırganlık boyutuna ilişkin puan ortalamalarında ise bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2). Bu sonuca göre, spor yapmayan kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre çatışma çözme yöntemi olarak problem çözmeye yönelik davranışları gösterme düzeylerinin daha yüksek olacağını söylememiz mümkündür.

Araştırma sonuçlarımızla paralellik gösteren ve Sevim (2005) tarafından yapılan araştırmada, kız öğrencilerin erkeklerden daha olumlu ve yapıcı çatışma çözme becerilerine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin saldırganlık boyutuna ve problem çözme boyutuna ilişkin puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir (Tablo 3). Yapılan analizler sonucunda anlamlı farklılıklara bakılmış ve hem spor yapan hem de spor yapmayan öğrencilerin yaşlarının büyümesine paralel olarak çatışma çözme yöntemi olarak saldırgan davranışlar gösterme eğilimlerinin arttığı, problem çözmeye yönelik davranışlar gösterme eğilimlerinin ise azaldığı tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle hem spor yapan hem de spor yapmayan küçük yaştaki öğrencilerin kendilerinden yaşça büyük öğrencilere göre çatışma çözme yöntemi olarak saldırgan davranışlar gösterme eğilimlerinin düşük, problem çözmeye yönelik davranışlar gösterme eğilimlerinin ise yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaşın büyümesine paralel olarak çatışma çözme yöntemi olarak olumsuz davranışların artması, olumlu davranışların azalması gerçekten üzerinde hassasiyetle durulacak bir konudur.

Ortaya çıkan bu sonuç, çatışmaların yoğun olarak yaşandığı ergenlik döneminde öğrencilerin yapıcı çatışma çözme becerilerine sahip olmalarının gerekliliğini bir kez daha gözler önüne koymaktadır. Bu yorumu destekler nitelikte yapılan birden çok araştırmada da (Çoban, 2002; Taştan, 2004; Sarı 2005) verilen çatışma çözme eğitiminin öğrencilerin olumlu çatışma çözme becerilerini arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbalık, F.G. (2001). “Çatışma Çözme Ölçeği'nin (Üniversite Öğrencileri Formu) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, C. 2, S. 16, 7-13.
- Çoban, R. (2002). “The Effect of Conflict Resolution Training Program on Elementary School Students' Conflict Resolution Strategies”. Yüksek Lisans Tezi. ODTÜ, Ankara.
- Fountain, S. (1999). Peace education in UNICEF. Working Paper. New York:UNICEF.
- Glasser, W. (1999). Başarısızlığın olmadığı okul. Ankara: Beyaz Yayınları.

- Koruklu, N. (1998). "Arabuluculuk Eğitiminin ilköğretim Düzeyindeki Bir Grup Öğrencinin Çatışma Çözme Davranışlarına Etkisinin incelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Martin, M., Greenwood, C.W. (2002). Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz (Çev. F. Zengin Dağdır).(3. Basım) İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Mourer, R.E. (1991). "Managing Conflict: Tactics For School Administrators." Boston: Allyn& Bacan. [http:// www.ebsco.com](http://www.ebsco.com).
- Öner, U (2005). Eğitim ortamlarında çatışma çözme ve arabulucuk programlarının yeri ve kullanımı seminer notları, Ankara: PDR Derneği.
- Sarı, S. (2005). "İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerine Çatışma Çözümü Becerilerinin Kazandırılmasında, Akademik Çelişki Değer Çizgisi ve Güdümlü Tartışma Yöntemlerinin Etkisi." Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Sevim, S.A. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çatışmalara Yaklaşım Biçimleri, Eurasian Journal of Educational Research, 21, pp, 223-233.
- Sweeney, B.,& Carruthers, W. L. (1996). Conflict resolution: History, philosophy, theory, and educational applications. School Counselor, 43 (5), 326-344.
- Taştan, N. (2004). Çatışma çözme ve akran arabuluculuğu eğitimi programlarının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme ve akran arabuluculuğu becerilerine etkisi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türnüklü, A.,Şahin, İ. ve Öztürk, N. (2002). İlköğretim Okullarında, Öğrenci, Öğretmen,Okul Yöneticisi ve Velilerin Çatışma Çözüm Stratejileri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 8(32), s.74-597.
- Türnüklü, A., Kaçmaz, T., İkiz, E. ve Balcı, F. (2009). Liselerde öğrenci şiddetinin önlenmesi: Anlaşmazlık Çözümü, Müzakere ve Akran-Arabuluculuk Eğitim Programı. Ankara: Maya Akademi.

EXTENDED ABSTRACT

This research was conducted to examine the impact of secondary school students on conflict resolution behaviors and sport is people have an important place in human life in the solution of conflicts.

In the study of the effect of secondary school students on conflict resolution behavior, a method for descriptive survey aimed at revealing the current situation has been used.

In the first half of the academic year 2016-2017, the research group was composed, consists of totally 298 students sportsman 150 ($n_{male}=75$, $n_{female}=75$) and non-sports 148 ($n_{male}=75$, $n_{female}=73$) university-educated in the fall semester of 2016-2017 academic year.

While the sporting group actively creates students who continue to different sports branches, the non-sports group formed students who read in different classes of the same school and did not actively work in a branch.

In the research, "Conflict Resolution Behavior Determination Scale" developed by Koruklu (1998) was used to determine students' conflict resolution behaviors.

The Kolmogorov-Smirnov test and the Shapiro-Wilk test, in which the data showed normal distribution, were tested and it was found that the data showed a normal distribution. For this reason, independent group t test was used for binary cluster comparisons in accordance with the purpose of the study. One-way ANOVA was used for three or more sets of comparisons. Tukey HSD multiple comparison test was used because of the homogeneity of the variances to determine the source of significant differences found in the ANOVA outcome. The level of significance has been taken as 0.05 in the study.

Students who did both sports and non-sports were found to have lower scores on the Aggression subscale of the "Conflict Resolution Behavior Scale" (Table 1). A low score on this dimension is a positive situation in terms of conflict resolution. It can be interpreted that students will not show aggressive behavior as conflict resolution method. Students who did both sports and non-sports were found to have higher scores in the "Problem Solving Scale for Conflict Resolution" subscale (Table 1). The high score on this dimension is a positive situation in terms of conflict resolution. It can be interpreted that the students will behave as problem solving methods as conflict resolution methods.

The fact that sporting variables did not cause a significant difference in the dimension of aggression as conflict resolution behavior and In addition, there was a significant difference in the problem solving dimension (Table 1).

In the study, it was found that the average scores of the male students in sports were significantly higher than the female students in terms of aggression and there was no difference in the mean score of the problem solving dimension (Table 2).

It was found that female students who did not play sports had a significantly higher mean score for problem solving than male students and there was no difference in the mean scores of aggression dimension (Table 2).

In the study, it was determined that the mean scores of the aggression dimension and the problem solving dimension of the students who did sports and sports did differ significantly according to age variables (Table 3). As a result of the analysis, significant differences were observed and the tendency of the students who did both sports and non-sports to show aggressive behaviors as conflict resolution method in parallel with the growth of their ages and tendency to show problem-solving behaviors decreased. In other words, younger students who do sports and sports do not have the tendency to show aggressive behaviors as conflict resolution methods according to older students and the tendency to show problem-solving behaviors is high.